

Den norske velferdsmodellen

Taler

Hanne Bjurstrøm

Dato

5 januar 2011

Sted

Den Norske Opera og Ballett

Omstendigheter

NHOs årskonferanse

- 1 Jeg vil først takke Kristin Skogen Lund og John Bernander for invitasjonen.

Dere leder en framtidsrettet organisasjon - en organisasjon med stor vilje til å prege norsk samfunnsutvikling.

5

NHO er heller ikke redd for å utfordre - noe konferansen hvert år bærer preg av.

- 10 Tittelen «Velferdsfellen» - med undertittel «marsjen ut av arbeidslivet» - tyder på at dagen i dag ikke blir noe unntak.

Årskonferansens logo taler for seg selv. En rottefelle merket velferdsfellen, klar til å klappe sammen over en rød lenestol.

- 15 Logoen understøtter tre scenarioer. Tre bølger som vil sveipe over landet - bølger fylt med eldre, immigranter og trygdede.

Jeg velger å tolke det slik at disse scenarioene er skapt for å fremme nytenkning og refleksjon - ikke for å krisemaksimere.

20

Krisemaksimering har vi ingen tradisjon for i det norske trepartsamarbeidet - der vi gjennom mange tiår sammen har skapt forståelse for et stabilt, produktivt og omstillingsdyktig arbeids og næringsliv.

- 25 Derfor kjøper jeg ikke uten videre undertittelen om «Marsjen ut av arbeidslivet». Det er ingen god beskrivelse av et land hvor:

30 Andelen av den voksne befolkningen som er i arbeid er 12 % høyere enn OECD
gjennomsnittet. Med et OECD gjennomsnitt ville vi hatt 350 000 flere utenfor
arbeidslivet Hvor sysselsettingen har økt med nærmere 300 tusen det siste tiåret,
samtidig med at lønningene også har økt. Hvor folk står lenger i arbeid og vi får
flere eldre simpelthen fordi vi lever lenger.

35 Neste uke skal jeg på europeisk arbeidsministermøte i Budapest. Der møtes et
Europa med nær 10 prosent arbeidsløshet.

Jeg kommer til å møte en fransk kollega som måtte gjennom masseopptøyer i
gatene for å få hevet pensjonsalderen fra 60 til 62 år!

40

Jeg kommer til å møte en britisk kollega som sliter med en virkelig velferdsfelle,
nemlig at seks millioner briter er i jobb - samtidig med at arbeidslønnen er så lav
at den må suppleres med trygder for at folk ikke skal leve i åpen fattigdom.

45 Jeg kan forsikre dere om at det er ingen arbeidsminister i Europa som ikke vil
bytte jobb med meg.

De kommer ikke til å spørre meg hva vi gjør i Norge for å stoppe marsjen ut av
arbeidslivet.

50

De kommer til å spørre meg hva vi har gjort som har fått så mange inn i arbeid!

Så kan man jo si at det var fint også i paradiset før syndefallet. At alt vi har
oppnådd er vel og bra, - men det vil ikke kunne vare.

55

Jeg er enig med NHO i at vi ikke kan slå oss til ro. Vi må tenke fremmover. Men
før vi setter i gang med enda flere utredninger og reformer, må vi være veldig
bevisste på hvilke gode resultater vi har oppnådd - og hvorfor vi har oppnådd
dem.

60

Når vi reformerer skal vil helst løse utfordringer, ikke skape nye problemer.
Derfor er det viktig å holde fast ved de tre bærende prinsippene i den norske
velferdsmodellen:

65 Det første prinsippet er at høy deltakelse i arbeidslivet er velferdspolitikken
overordnede mål, både av økonomiske og av sosiale grunner. Får vi folk inn i

70 arbeid, får vi også folk ut av avmakt og fattigdom. Arbeid for alle er den minst utdaterte av alle velferdspolitikkenes paroler. Men bare så lenge vi holder fast ved høye minstelønninger og et anstendig arbeidsliv.

75 Det andre prinsippet er at ingen lønn skal være så lav at man ikke kan forsørge seg på en rimelig god måte gjennom eget arbeid. Ingen arbeidsvilkår skal være så dårlige at man ikke får en trygg livssituasjon.

Det tredje prinsippet er at det skal lønne seg å jobbe. Derfor har vi bygget opp et trygdesystem hvor de aller fleste av ordningene våre er basert på lønn og deltakelse i arbeid.

80 Dette prinsippet er gjort enda tydeligere i det nye pensjonssystemet som nå har vart i fem dager.

Ingen bør bli overrasket over at OECD finner høye nivåer på trygdebruk i Norge. Det er fordi vi historisk har lyktes så godt med å få så mange inn i arbeid.
85 Trygdebruken er speilbildet av den høye yrkesdeltakelsen - i en velferdsmodell som sikrer alle økonomisk trygghet, innefor så vel som utenfor arbeid.

Og denne velferdsformelen skal vi være stolte av!

90 Når det er sagt, så betyr ikke det at jeg ikke er bekymret for trygdebruk. Særlig er uføretrygden blant unge mennesker alvorlig. Jeg vil understreke at den er økende, men ikke enorm i mengde. Min hovedbekymring her er ikke statsfinansene, men den enkeltes situasjon. Min bekymring er større for uførheten enn for trygden. Ingen får sine problemer med skolegang, rus og
95 psykiske lidelser kurert av kutt i de økonomiske stønadene.

Hovedutfordringen fremover er ikke at det ikke lønner seg å arbeide. Hovedbekymringen min er ikke at trygdene lokker eller frister for mange arbeidsføre mennesker ut av arbeid.

100

Min største utfordring er at alle NHOs tre bølger er fulle av folk som sier de både kan og gjerne vil arbeide, - dersom det bare fantes jobber som passer til livssituasjon og arbeidsevne.

105 Mange eldre sier de gjerne kan tenke seg å stå på litt lenger. Men da må oppgaver

og jobbinnhold tilpasses at alderen krever sitt. Det er ikke nok at det blir større pensjon av å arbeide mer. Det må også skapes faktiske muligheter for å eldes i og med arbeid. Vi må endre holdninger til eldre arbeidskraft.

110

Blant funksjonshemmede er det 70-80 tusen som gjerne vil arbeide. Ofte går skillet mellom et liv i arbeid og et liv på trygd ved enkel tilrettelegging. Ny hjelpemiddelteknologi gjør at funksjonshemmede som før ble avskrevet som arbeidskraft, nå kan utføre fullverdig arbeid. Fordommene hos oss andre
115 begrenser ofte mer enn arbeidsevnen hos folk med ulike funksjonshemninger.

Den store oppgaven foran oss er ikke å hindre «flukten ut av arbeidslivet». Oppgaven er å åpne arbeidslivets dører innenfra - og slippe inn alle dem som ønsker å være der.

120

Vi må fremskaffe en større variasjon i jobbinnhold - slik at flere opplever å være ønsket og kunne bruke seg selv i meningsfylt og verdiskapende arbeid.

Denne oppgaven har et like viktig speilbilde: Bedriftene må ønske og faktisk
125 etterspørre mer av den arbeidsviljen og den arbeidsevnen som i dag ikke utnyttes. Ingen bedrifter kan i lengen sysselsette folk som ikke betaler sin lønn med produktivitet.

Filantropi og bedrifters sosiale ansvar er bra. Men dette alene er ingen
130 bærekraftig metode for å inkludere utsatte grupper i arbeid.

Derfor må vi også, innenfor den tradisjon vi har for samarbeid mellom arbeidslivets parter, tørre å tenke nytt.

135 Vi må utforske mulighetene for å bruke mer av de ressursene som nå går til trygd og kvalifisering utenfor arbeid, til å støtte enkeltpersoners utvikling i arbeid. Det er virksomhetene i offentlig og privat sektor som må skape jobbene, det kan NAV aldri gjøre. NAV, og trygdeordningene skal assistere den enkelte og virksomhetene slik at alle får en plass i arbeidslivet tilpasset sin arbeidsevne.

140

Vi kommer ikke til å finne suksessformelen i morgen. Men det er i denne retningen vi må tenke, det er på denne veien vi må gå.

Vi skaper ikke et mer inkluderende arbeidsliv ved å la de laveste lønningene ble

hengende etter.

Vi får heller ikke et inkluderende arbeidsliv ved å gjøre ansettelsesforhold utrygge.

150

Denne oppgaven løser vi ikke ved at flere mennesker skal henvises til å være et b-lag i arbeidsmarkedet - hvor velferdsstaten må gi folk trygd fordi arbeidsgiverne betaler for lave lønninger.

155 Da sitter vi i velferdsfellen.

Kilde

www.regjeringen.no

160

Emner

Arbeidsliv

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/den-norske-velferdsmodellen>

165

170

175

180